

Na lokalnih volitvah, ki so bile 2. in 3. aprila

V Fojdi zasuk na desno, novi župan je Luca Balloch

Njegova tekmica Carla Fioritto je prejela 41,29 % glasov

Tudi občino Fojda bo odslej vodila desnosredinska naveza. Na lokalnih volitvah, ki so bile skupaj z deželni mi 2. in 3. aprila, je namreč zanesljivo prevladal 48-letni podjetnik in inženir Luca Balloch, ki je prepričal 944 občanov (58,71 %). Njegovi nasprotnici Carli Fioritto, dosednji občinski odborniki, pa je svoj glas zaupalo 664 občanov in občanov (41,29 %). Razlika med tekmece ma je bila torej tokrat precej večja kot pred petimi leti, ko je Claudio Zani (na listi Demokratske stranke je nastopil na letošnjih deželnih volitvah, vendar se ni prebil v deželni svet) zmagal le za 34 glasov.

Kar zadeva rezultate list, ki so podpirale novega župana oziroma njegovo nasprotnico, naj povemo, da je večinska koalicija skupno prejela 725 glasov (59,57 %), opozicija pa 492 (40,43 %). Najboljše se je odre-

zala lista Balloch sindaco - Fedriga Presidente, ki je zbrala kar 39,69 % glasov. Dobrih 15 % manj je prejela lista Intesa, ki bo tokrat v opoziciji,

Luca Balloch sindaco - Cambiamo Insieme je prepričala skoraj 20 % volivcev, občanska lista Faedis Futura pa je prejela slabih 16 % glasov.

▲ A Faedis, alle elezioni comunali del 2 e 3 aprile, c'è stato un deciso cambio di rotta. Il candidato del centro destra, Luca Balloch, ha superato di 280 voti Carla Fioritto, assessora uscente della giunta di Claudio Zani. Balloch, che ha sfiorato il 59% delle preferenze, è stato sostenuto da due liste che, oltre al sindaco, hanno eletto in Consiglio comunale dieci consiglieri (contro i sei dell'opposizione che comprendono anche la candidata sindaca non eletta). Qui accanto il nuovo sindaco di Faedis al momento del voto (foto da FB)

V boju za mesto v občinskem svetu je največ glasov prejela Tiziana Visentin, 76, dosedanja občinska svetnica in kandidatka zmagovite

liste Balloch sindaco - Fedriga presidente. Takoj za njo je bil z 71 glasovi Marco Londero, dosednji občinski odbornik, ki je kandidiral na listi Faedis Futura. V občinski svet se vračata Alessandro Buiatti in Dario Petri, ki bosta tokrat v večini, v njem pa bodo listo, ki je prejela največ preferenc, v občinskem svetu, predstavljali tudi Angela Galvani, Simone Grimaz, Dino Ronchi in Martina Macorig. V večini bodo še Serena Sgualdino, Valentina Mosollo, Luciano Palmieri.

V opoziciji bo poleg Carle Fioritto in že omenjenega Londera še en član Zanijevega odbora, in sicer Luca Leone, ob njih pa še Marina Tecco, Valentina Caputi in Glauco De Luca. Skupno je vsekakor volilo 1651 upravičencev, 40 manj kot pred petimi leti, ko je bila udeležba 54,74 % (tokrat pa je bila 53-odstotna).

Razmišljanje profesorja Mateja Šeklija o položaju rezijanščine

Kdaj se bodo lahko rezijanski otroci učili jezika svojih prednikov v šoli?

V Feiglovi knjižnici v Gorici so v ponedeljek, 3. aprila, odprli razstavo, ki je nastala v okviru likovnega projekta, s katero so se na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje Univerze v Ljubljani poklonili 50. obletnici izida zbirke pravljic Zverinice iz Rezije Milka Matičetovega. Devet študentov dodiplomskega študija Oblikovanje vizualnih komunikacij, smer Ilustracija, je ilustriralo eno od pravljic, ki so jih izbrali z mentorico Suzi Bricelj in v sodelovanju s profesorico Mileno Milevo Blažič (Rusica pragnela grdinico iz lisičje hišice, Bogata osojska in uboga njivaška mišica ter Prasiček ni hotel sam domu), njihovi izdelki pa bodo na pobudo Narodne in študijske knjižnice (NŠK) in v sodelovanju z UL ALUO in Muzejem rezijanskih ljudi v Gorici na ogled do 5. maja.

V nadaljevanju objavljamo besedilo, ki ga je ob tej priložnosti napisal Matej Šekli, sodelavec Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU in profesor na Oddelku za slavistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Pred (več kot) petdesetimi leti je etnolog Milko Matičetov (1919–2014) del bogatega ljudskega slovnstva, ki ga je zbral v dolini Rezije, iz rezijanskega narečja predstavil v slovenski knjižni jezik ter ga predstavil v dveh antologijah. Kot se je sam slikovito izrazil, je »nabral in presadil«
Rožice iz Rezije (Koper, Trst, Ljubljana, 1972), šestdeset lirskih pesmi, ter »ujel in udomačil«
Zverinice iz Rezije (Ljubljana, Trst, 1973), šestdeset živalskih pravljic. Slednje je ilustrirala akademska slikarka Ančka Gošnik Gođec. Po tej drugi knjigi

▲ V Feiglovi knjižnici v Gorici je do 5. maja na ogled razstava ilustracij, posvečena Zverinicom iz Rezije, ki je nastala ob 50. obletnici izida te knjige

je leta 1976 Lutkovno gledališče Maribor izvedlo niz lutkovnih predstav z naslovom Zverinice iz Rezije, ki jih je posnela in predvajala tedanja Televizija Ljubljana (danes Televizija Slovenija). Rezija in njene zverinice so se tako neizbrisno vtisnile v zavest (osrednje)slovenskega prostora. Dovolite mi, da ob petdesetem rojstnem dnevu rezijanskih zverinic spregovorim nekaj besed o dolini pod Kaninom in tamkajšnjem slovenskem narečju.

Slovenski jezikovni prostor, ki zajema Slovenijo in t. i. »zamejstvo«, tj. (ne samo, ampak) tudi slovensko govoreči prostor v sosednjih državah neposredno za državno mejo, sestavlja pisan mozaik 47 zemljepisnih narečij in podnarečij, ki se združujejo v sedem narečnih skupin. Eno od teh slovenskih narečij je tudi rezijanščina, ki se uvršča v primorsko narečno skupino. V okolju, ki to omogoča,

se govorniki slovenščine poleg svojega narečja ali kake druge neknjižne jezikovne različice navadno naučimo tudi slovenskega knjižnega jezika, ki nas povezuje in ga s tem namenom uporabljamo predvsem v javni komunikaciji. Učenje knjižnega jezika ter z njim tudi lastne kulture v preteklosti in sedanjosti najbolj sistematično poteka v okviru izobraževanja v materinščini v javni šoli.

Žal pa privilegija šolanja v materinem jeziku govorniki slovenskih narečij na nekaterih območjih v »zamejstvu«
kljub tamkajšnji zakonski zaščiti slovenščine nimajo. Tako je v Reziji in Terskih dolinah v Italiji, na avstrijskem Štajerskem ter v Gorskem kotarju in drugod na Hrvaškem. Čeprav so slovenska narečja v naštetih pokrajinah »avtohtona«
ter so s svojo zgodovinsko prisotnostjo te pokrajine jezikovno in kulturno neizbrisno zaznamovala, javno šolstvo

tam v slovenščini – ne v knjižni in ne v narečni različici – ne obstaja.

Rezijanski otroci, ki v Reziji lahko obiskujejo javno osnovno in nižjo srednjo šolo z italijanskim učnim jezikom, knjige Zverinice iz Rezije v šoli ne morejo spoznati. Ne samo to. Ne znajo pravilno prebrati niti njegovega naslova, saj jih v šoli ne učijo brati slovenskega črkopisa, temveč samo italijanskega. Naslov knjige bi zato v skladu s slednjim najverjetneje izgovorili [dzveriniče idz redzije]. Poleg tega ne poznajo niti knjižne besede zverinica, ki se v rezijanskem narečju ne pojavlja. Zaradi nepoznavanja slovenske abecede ne znajo brati zapisane rezijanščine, ki se pojavlja v številnih publikacijah za otroke in mladino, a tudi odrasle, ki jih že nekaj desetletij s požrtvovalnostjo izdajata predvsem kulturno društvo Rozajanski dum (ki je dejavno od leta 1983) in Muzeo tih rozajanskih judi (ustanovljeno leta 2005). Rezijanskim otrokom v javni šoli nihče ne pove, da je rezijanščina slovensko narečje, ki ima isti izvor kakor narečja, ki se govorijo od Rezije na vzhod v Bolcu [bovcu] in na jug v Terskih dolinah ter seveda vse do Prekmurja in Porabja. Odevec je povedati, da za prvine slovenske kulture, ki so navdahnile recimo slovenske evrske kovance – Triglav, knežji kamen, Primož Trubar, France Prešeren, Sejalec Matije Jame, arhitektura Jožeta Plečnika, prekmurska štokrlja, lipicanci – niso še nikoli slišali. Ali menite, da na ta način lahko čutijo pripadnost širšemu slovenskemu jezikovnemu in kulturnemu prostoru? Občina Rezija spada med tiste občine, v katerih velja zaščitna zakonodaja za slovensko zgodovinsko jezikovno manjšino v Furlaniji - Ju-

lijski krajini, ki javno rabo slovenščine omogoča predvsem v knjižnem jeziku, v Kanalski dolini, Reziji ter Terskih in Nadiških dolinah pa tudi v narečnih različicah. Kljub temu pa se v Reziji vsi trije zaščitni zakoni (dva državna iz let 1999 in 2001 ter en deželni iz leta 2007) dejansko izvajajo v zelo okrnjeni obliki. V javnih položajih namreč ne rezijansko narečje ne slovenski knjižni jezik v pisni obliki nimata vidne vloge sredstva sporazumevanja, uradni jezik občinske uprave, javne šole in Katoliške cerkve je namreč samo italijanščina. Zdi se, da omenjene institucije glede domačega jezika v dolini nimajo neke jasno izdelane jezikovne in kulturne politike. Poljavna raba rezijanščine in delno tudi knjižne slovenščine je tako prepuščena jezikovno zavednim rezijanskim kulturnim delavcem, ki delujejo znotraj imenovanih kulturnih društev pod okriljem organizacij slovenske manjšine v Italiji. Morda je že skrajni čas – če ni že prepozno –, da korak v to smer naredijo tudi javne institucije.

Želimo si, da bodo rezijanski otroci v doglednem času le dobili možnosti, da se v javni šoli v Reziji lahko učijo tudi jezika svojih prednikov in morda celo knjižne slovenščine, da med drugim spoznajo tudi drugod na Slovenskem tako priljubljene Zverinice iz Rezije. Rezijanski kulturni delavec Sandro Quaglia je v imenu staršev šoloobveznih otrok leta 2011 za Rezijo predlagal model dvojezične osnove in nižje srednje šole, kakršen se je uspešno uveljavil v Špetru v Nadiških dolinah, in strnil: Škola, to je vse 'Šola je vse' (Náš glas 2011/3, str. 1).

Matej Šekli